

Bài 12: Hồ Quý Ly

Thoán đoạt:	<i>usurp the throne</i>	Vây cánh:	<i>supporters, followers</i>
Muru trừ:	<i>eliminate</i>	Nghi vệ:	<i>kingly custom and ceremony</i>
Vị tình:	<i>in consideration of</i>	Chỉnh đốn:	<i>reorganize</i>

Khi vua Trần Nghệ Tông mất rồi, Lê Quý Ly lên làm Phụ Chính Thái Sư vào ở trong điện. Từ đây Quý Ly cứ chuyên làm mọi việc để chực đường thoán đoạt. Việc trong nước, Quý Ly xếp đặt lại cả, hoặc để mua chuộc lấy những người vây cánh. Quý Ly bắt vua Trần Thuận Tông nhường ngôi, rồi lập Thái Tử là Án lên làm vua. Thái tử bấy giờ mới có 3 tuổi, tức là Thiếu Đế, niên hiệu là Kiến Tân. Lê Quý Ly làm phụ chính tự xưng làm Khâm Đức Hưng Liệt Đại Vương, rồi sai người giết Thuận Tông đi.

Bấy giờ triều đình có những người như là Thái Bảo Trần Nguyên Hảng, Thượng Tướng Quân là Trần Khát Chân lập hội để mưu trừ Quý Ly, chẳng may sự lộ ra, bị giết đến hơn 370 người. Lê Quý Ly lại xưng là Quốc Tổ Chương Hoàng, ở cung Nhân Thọ, ra vào dùng nghi vệ của Thiên Tử. Đến tháng 2 năm 1400 Quý Ly bỏ Thiếu Đế rồi tự xưng làm vua thay ngôi nhà Trần, nhưng vị tình cháu ngoại cho nên không giết, chỉ giáng xuống làm Bảo Ninh Đại Vương. Lê Quý Ly đổi họ là Hồ thành Hồ Quý Ly. Nguyên họ Hồ là dòng dõi nhà Ngu bên Tàu, cho nên Quý Ly đặt quốc hiệu là Đại Ngu.

Hồ Quý Ly làm vua chưa được một năm, muốn bắt chước tục nhà Trần, nhường ngôi cho con là Hồ Hán Thương rồi làm Thái Thượng Hoàng để cùng coi việc nước.

Nhà Trần làm vua nước Nam ta kể từ Trần Thái Tông đến Trần Thiếu Đế, với 12 ông vua, được 175 năm, công việc trong nước sửa sang được nhiều, chính trị luật lệ đều chỉnh đốn lại, học hành thi cử thì mở mang rộng thêm ra. Lại chống với nhà Nguyên giữ được giang sơn, lấy đất Chiêm Thành mở thêm bờ cõi, thật là có công với nước Nam.

Trả Lời Câu Hỏi

(Cho các em trả lời những câu hỏi sau.)

1. Vua Trần Thuận Tông nhường ngôi lại cho ai?

---

2. Quý Ly đổi họ thành họ gì?

---

3. Khi Quý Ly tự xưng làm vua đã đặt quốc hiệu là gì?

---

4. Hồ Quý Ly nhường ngôi lại cho ai?

---

5. Nhà Trần trị vì nước Nam được bao nhiêu năm, qua bao nhiêu đời vua?

Ngữ Vựng

(Giúp các em chọn và khoanh tròn các định nghĩa thích hợp với những từ sau.)

1. Từ đây Quý Ly cứ chuyên làm mọi việc để chực đường **thoán đoạt**. Từ “**thoán đoạt**” có nghĩa là:
  - *Cướp ngôi vua.*
  - *Được phong làm vua.*
  - *Giúp vua trị nước.*

2. Việc trong nước, Quý Ly xếp đặt lại cả, hoặc để mua chuộc lấy những người **vây cánh**. Từ “**vây cánh**” có nghĩa là:
  - *Các binh sĩ.*
  - *Các quan lại trong triều.*
  - *Những người cùng phe đảng.*

3. ...Trần Khát Chân lập hội để **mưu trừ** Quý Ly, chẳng may sự lộ ra, bị giết đến hơn 370 người. Từ “**mưu trừ**” có nghĩa là:
  - *Lập mưu để cướp ngôi.*
  - *Lập mưu để giết đi.*
  - *Lập mưu để đánh giặc.*

4. ...Quý Ly bỏ Thiếu Đế rồi tự xưng làm vua thay ngôi nhà Trần, nhưng **vị tình** cháu ngoại cho nên không giết. Từ “**vị tình**” có nghĩa là:
  - *Không quan tâm đến.*
  - *Làm theo ý mình.*
  - *Nể, không làm vì có sự liên hệ.*

5. Hồ Quý Ly làm vua chưa được một năm, muốn **bắt chước** tục nhà Trần, nhường ngôi cho con... Từ “**bắt chước**” có nghĩa là:
  - *Bắt buộc làm theo.*
  - *Noi theo, làm theo.*
  - *Làm theo ý riêng.*

6. ...lấy đất Chiêm Thành mở thêm **bờ cõi**... Từ “**bờ cõi**” có nghĩa là:
  - *Bãi biển.*
  - *Bờ hồ.*
  - *Ranh giới của một nước.*

Thêm Dấu

(Đọc cho các em thêm dấu.)

Khi vua Trần Nghe Tông mất rồi, Lê Quy Ly lên làm Phụ Chính Thái Su vào ở trong điện.

Việc trong nước, Quy Ly xếp đặt lại cả, hoặc đi mua chuộc lấy những người vây cánh.

Quy Ly bắt vua Trần Thuận Tông nhường ngôi, rồi lập Thái Tu là An lên làm vua.

Chính Tả

(Đọc cho các em viết chính tả. Sau đó, cho các em đọc lại từng câu.)

Sửa Lỗi Chính Tả

(Đọc cho các em sửa lỗi chính tả. Cho các em khoanh tròn những chữ sai lỗi chính tả. Sau đó, cho các em viết lại nguyên câu.)

*Đến tháng 2 năm 1400 Quý Ly bỏ Thiệu Đế rồi tự xưng làm vua thái
ngôi nhà Trần. (3 lỗi)*

---

*Nguyên họ Hồ là dòng dõi nhà Ngu bên Tàu, cho nên Quý Ly đặt quốc
hiệu là Đại Ngu. (3 lỗi)*

Tập Làm Văn – Cách Mở Bài

Vì sao đoạn mở đầu trong bài văn có tầm quan trọng số một? Tại vì nếu đoạn mở đầu không gây đủ sự chú ý và hấp dẫn, người ta sẽ không bao giờ đọc đến thân bài hay đoạn kết. Bởi thế, để lôi cuốn người đọc vào bài viết, ta cần có một đoạn mở đầu thật tốt. Một đoạn mở đầu hữu hiệu đạt được ba tiêu chuẩn này:

1. **Gây sự chú ý của người đọc** – Trong một câu nào đó của đoạn văn mở đầu, có thể là câu đầu tiên, ta cần phải đặt ra một điều gì đó để bắt được sự chú ý của người đọc, một điều gì đó như thốt lên rằng, “*Này bạn ơi, bạn sẽ rất thích tác phẩm này!*”
2. **Làm cho người đọc muốn đọc thêm** – Chỉ bắt lấy sự chú ý vẫn chưa đủ. Ta cần thúc đẩy và lôi cuốn người đọc để họ tiếp tục đọc nốt luôn cả bài văn. Đoạn mở đầu phải làm cho người đọc muốn biết chuyện gì sắp sửa xảy đến.
3. **Thích hợp với mục đích và độc giả** – Người đọc muốn cảm nhận rằng đoạn mở đầu đang mời gọi họ trải qua một kinh nghiệm sống đầy thú vị. Ấn tượng đầu tiên không nên làm cho người đọc cảm thấy bị bất kính. Họ cũng không muốn cho rằng người viết đang ngớ ngẩn và chỉ làm mất thời gian quý báu của họ.

NHỮNG CÁCH MỞ BÀI HAY

1. Bắt đầu với một sự miêu tả lý thú.

Lúc tôi trở lại bếp lửa trại, không gian đã mịt mù tro khói. Những nhánh cây khô nõ lách tách, lách tách.

Trong đoạn văn đầu của câu chuyện đi cắm trại này, người viết diễn tả bếp lửa trại một cách rất thú vị. Người viết đang sử dụng những chi tiết thuộc thị giác và thính giác mà chúng ta ít thường nghĩ đến, và việc này làm cho đoạn mở đầu được hữu hiệu.

2. Bắt đầu với quá khứ trong thì hiện tại.

Hôm nay là ngày 10 tháng 4, 1912. Tàu thủy Titanic sắp sửa du hành từ nước Anh cho đến tận nước Mỹ.

Trong bài văn lịch sử này, tác giả đang dùng thì hiện tại để viết về quá khứ. Việc này khiến người đọc tưởng như những diễn biến đang xảy ra ngay lúc này, và đây là một cách lôi kéo người đọc vào trong câu chuyện.

3. Bắt đầu bằng một tiếng động.

Bùm! Cốp xe sập mạnh. Bup! Cánh cửa xe sập kín vừa lúc chúng tôi bước xuống xe.

Mở đầu bằng một tiếng động là một cách đơn giản nhưng hữu hiệu để bắt lấy sự chú ý của người đọc. Trong đoạn mở đầu này, người viết dùng hai âm thanh và lặp lại một từ để đoạn mở đầu càng thêm hấp dẫn.

4. Bắt đầu với tiếng kêu la.

Hay quá! Ngày mai cả nhà em đi Disney Land chơi! Hay quá! Em la to thật to.

Khi mới bắt đầu, người đọc liền nghe thấy một lời kêu la. Họ nhất định sẽ được kích thích. Thông thường tiếng kêu gồm có một hoặc hai từ đứng trước dấu than: “Ôi chao!”, “Ái chà!”, “Chà!”, “Oái!”, “Á!”, “Đau quá!”, v.v.. Một hoặc hai câu tiếp theo sẽ trình bày cho người đọc biết vì có gì mà nhân vật trong bài lại la hét inh ỏi.

5. Bắt đầu với một ý tưởng.

“Phen này nguy to rồi,” tôi thầm nghĩ.

Nếu em khởi đầu bài viết với một nhân vật nào đó đang suy nghĩ về một việc gì, người đọc gần như lúc nào cũng muốn biết tại sao nhân vật đó đang suy nghĩ về vấn đề ấy. Trong đoạn dẫn nhập này, chẳng lẽ em không muốn biết nhân vật kia đang lo lắng về việc gì sao?

6. Bắt đầu với một lời phàn nàn.

Lúc nào bố mẹ cũng thương út nhiều hơn!

Trong đoạn mở đầu này, một bé trai 8 tuổi than thở rằng bố mẹ lúc nào cũng chiều chuộng em út. Ở đây, cậu bé đang bày tỏ những cảm tưởng hờn giận, và người đọc sẽ bị thu hút vào trong câu chuyện. Đương nhiên, nếu cả bài văn có toàn những câu than vãn như thế, người đọc sẽ chán nản ngay. Dùng một câu duy nhất để dẫn nhập sẽ có hiệu nghiệm.

7. Bắt đầu với sự ngạc nhiên.

Ô! Hôm qua, lần đầu tiên đi câu cá, em bắt được ba con thật lớn đấy.

Nếu bài viết được khởi đầu với một sự ngạc nhiên, có lẽ người đọc cũng sẽ cảm thấy ngạc nhiên. Đoạn văn mở đầu này cũng bắt đầu với một tiếng kêu để giúp truyền đạt những cảm tưởng của người viết một cách mạnh mẽ mà người đọc có thể liên hệ được.

8. Bắt đầu với một câu hỏi.

Em có bao giờ làm chủ bút chưa? Nói cho em biết nhé, công việc ấy vất vả lắm!

Nếu em hỏi một câu ở lúc ban đầu, người đọc sẽ tự động muốn trả lời câu hỏi ấy, và thế là họ bị lôi cuốn vào bài viết. Đây là một cách dẫn nhập rất dễ sử dụng, nhưng cần phải có chừng mực. Nếu sử dụng cách này quá nhiều, nó sẽ mất hiệu lực vì người đọc sẽ đoán được phương pháp đang áp dụng.

9. Bắt đầu với một tiếng động. Bắt đầu với điệp ngữ. Bắt đầu với lối so sánh.

Rít, rít, rít! Chiếc xe thành linh thặng gấp, phát ra âm thanh giống như vuốt chân của mèo cọ sát với bảng viết vậy.

Đoạn mở đầu ngắn ngủi này phối hợp ba kỹ thuật vào một. Người viết bắt đầu với một tiếng động, và âm thanh đó được lặp đi lặp lại ba lần, nhằm để nhấn mạnh. Rồi sau đó, tác giả dùng lối so sánh cho chúng ta hiểu được tiếng động thật sự chường tai.

10. Bắt đầu với tiếng kêu la. Bắt đầu với điệp ngữ. Bắt đầu với những cảm tưởng mạnh.

Khoai! Khoai! Khoai! Chỉ có khoai thôi! Sáng ăn khoai, trưa ăn khoai, chiều cũng ăn khoai làm tôi ngán quá và không bao giờ muốn ăn khoai nữa.

Mẫu viết mở đầu ở đây tương tự như mẫu trên. Nhưng thay vì sử dụng lối so sánh ở câu cuối, tác giả bày tỏ những cảm tưởng mạnh. Việc biểu lộ những cảm nghĩ mạnh mẽ thường bắt được sự chú ý và lôi kéo người đọc.

11. Bắt đầu với những cảm tưởng mạnh mẽ tột bực.

Lần đầu tiên nhìn thấy măng tây, tôi đã ghét nó rồi. Tôi chưa từng ăn thử nó bao giờ mà tôi vẫn cứ ghét!

Nữ tác giả này rõ ràng có những định kiến về măng tây. Một phần cô ấy cũng đang tự chế giễu mình khi nói là cô ấy ghét măng tây cho dù chưa từng bao giờ thử qua. Cô ấy đang cố ý làm như vậy cho nên phần dẫn nhập này có vẻ nực cười một chút.

12. Bắt đầu với một giây lát kinh hãi, náo nhiệt, hoặc hồi hộp.

...Tôi cố chạy nhưng không được. Con quái vật trông như lớn lên từng phút! Rồi sau đó, chuyện thật khủng khiếp sắp xảy ra – Tôi la hét và ngồi thẳng dậy trên giường. Tôi thở hổn hển và nuốt nhiều luồng không khí.

Nữ tác giả này dùng khúc cuối của cơn ác mộng để mở đầu câu chuyện. Cô ta sử dụng ba dấu chấm ngay lúc ban đầu để chúng ta biết là chúng ta đang ở giữa một

sự kiện. Sau đó gạch nối ở phần cuối được dùng để ra hiệu cho sự gián đoạn bởi việc cô ấy thức giấc. Sự diễn tả này rất phù hợp bởi vì bất cứ ai cũng cảm thấy hồi hộp mãnh liệt khi đột ngột thức dậy từ một giấc chiêm bao kinh hoàng.

13. Bắt đầu với ý chính.

Tôi sẽ luôn yêu thích ngôi nhà của ngoại tôi ở bờ biển. Nào là những làn sóng phủ lên những lớp cát, và cát đọng lại giữa những ngón chân tôi. Nào là những hòn đá trơn trụi óng ánh, và có nhiều con cua lon ton chạy. Nào là chúng tôi đào cát để tìm trai sò và rút cuộc đôi chân chìm dưới cát đến cả đầu gối.

Phần dẫn nhập này khá dễ thương. Đây là phần đầu của một bài viết để mô tả về nơi nghỉ hè của gia đình. Tác giả liền bắt đầu với điều người đọc muốn biết: “*Tôi sẽ luôn yêu thích ngôi nhà của ngoại tôi ở bờ biển.*” Và sau đó người viết tả cảnh ngôi nhà và những tình cảm của cô ta đối với nó.

14. Bắt đầu bằng cách gợi ý rằng một chuyện gì thú vị sắp đến.

Chuyện là thế này. Hôm ấy bắt đầu cũng như mọi ngày. Tôi không nghĩ chuyện gì bất thường sẽ xảy ra, nhưng chao ôi, tôi sai ôi là sai!

Một trong những cách khéo léo nhất để gây sự chú ý của người đọc là gợi ý cho họ nghĩ là một chuyện gì thú vị sắp xảy đến mà không cần nói rõ cho họ biết là chuyện gì. Phần dẫn nhập này thực hiện được điều đó. Làm sao chúng ta không tự hỏi chuyện bất thường gì đã xảy ra trong ngày hôm ấy.

15. Bắt đầu với một cuộc đàm thoại.

“Chúng ta đôi chỗ ở.”

Mẹ em nói với em như vậy. Em thật không tin được! Em vừa được gia nhập vào đội bóng chuyên của trường và đang có thêm bạn mới.

“Mẹ ơi, tại sao?” em kêu lên.

Ít có ai muốn bỏ qua một cuộc chuyện trò thú vị. Vì thế cho nên hầu hết chúng ta rất thích những cuộc đối thoại. Trong đoạn mở đầu này, người viết sắp đặt cho chúng ta một sự đối lập giữa mẹ và con. Câu nói ngắn gọn cho thấy người mẹ đã quyết định dứt khoát, và chúng ta cũng cảm nhận được sự bức tức của đứa con.

16. Bắt đầu bằng cách tiết lộ một điều gì không quen thuộc.

Trung sĩ tập luyện hô, “Đại đội nghiêm!” Mẹ tôi dừng lại và đi vào vị trí. Thẻ nhận diện của mẹ va chạm vào nhau kêu leng keng.

Khi nghe lệnh “*Đại đội nghiêm!*”, em có nghĩ rằng trong hàng ngũ đó có một người mẹ không? Chắc là không. Đương nhiên, trong quân đội có rất nhiều nữ

quân nhân, và người viết đang lợi dụng một định kiến mà hầu hết người đọc có, định kiến đó làm cho đoạn dẫn nhập thêm hiệu lực bởi vì nó tiết lộ một điều lạ thường.

17. Bắt đầu với việc tả cảnh bất bình.

Một tia chớp chiếu sáng đêm đen trông vắng. Trong một cô nhi viện, những trẻ em khóc lóc thê thảm. Chúng nó đang đói bụng.

Đôi khi, cách tốt nhất để gây sự chú ý của người đọc là mô tả một cảnh mà họ không muốn nhìn thấy. Em nên thận trọng khi bắt đầu bằng cách này bởi vì em không muốn xúc phạm đến ai hoặc làm cho họ cảm thấy khó chịu mà phải ngưng đọc. Nhưng nếu sử dụng những từ ngữ thích hợp, cách này sẽ có kết quả.

18. Bắt đầu với một giai thoại.

Năm 1284, quân Mông Cổ sang xâm lược Việt Nam lần thứ hai. Vua Trần Thánh Tông triệu họp các phụ lão trong cả nước để hỏi về chủ trương hoà hay chiến trước thêm điện Diên Hồng. Nhạc sĩ Việt Tiên phỏng thuật cuộc trưng cầu dân ý như sau:

(Hỏi) Trước nhục nước nên hòa hay nên chiến?

(Đáp) Quyết Chiến!

(Hỏi) Thế nước yếu lấy gì lo chiến chinh?

(Đáp) Hy Sinh!

Giai thoại là một mẫu chuyện nhỏ trong bài viết, dùng để làm thí dụ điển hình cho ý chính của bài văn. Đoạn mở đầu này có thể dùng để dẫn nhập vào một bài viết về bản chất anh hùng của dân tộc Việt Nam. Giai thoại thường được sử dụng trong những câu chuyện có thật, như là lịch sử và thời sự.

19. Bắt đầu bằng cách tập trung vào cái gì quan trọng.

Tôi bỏ rất nhiều đồ vật giấy má vào chiếc cặp đen cũ và méo mó của tôi: lá thư của người bạn, vé xem phim, thẻ an ninh xã hội, và nhiều thứ linh tinh khác. Nhưng trong đó có một vật mà tôi quý trọng nhất. Nó là một bức ảnh.

Toàn bộ bài viết này nói về một bức ảnh rất quan trọng đối với người viết. Cho việc mở bài, tác giả kể lể về những đồ vật trong chiếc cặp và cuối cùng tập trung sự chú ý của người đọc vào vật quan trọng bằng một câu rất ngắn gọn.

20. Bắt đầu với một châm ngôn.

Đức Khổng Tử đã khuyên, “Muốn biết người phải nghe họ nói.” Mặc dù hơn hai ngàn năm đã trôi qua, câu nói này vẫn có thể lặp lại để nhắc nhở chúng ta phải biết lắng nghe nhiều hơn.

Biết bao người khôn ngoan đã nói những câu chí lý. Tại sao không để họ nói giùm cho chúng ta? Sử dụng một câu châm ngôn, tục ngữ là một phương pháp thông dụng để nêu rõ một vấn đề.

NHỮNG CÁCH MỞ BÀI KHÔNG TỐT

1. Bắt đầu như đang gọi điện thoại.

Chào bạn! Tôi tên là Bình. Đây kia, đây kia, đây kia...

Ngoại trừ em đang gọi điện thoại cho ai để bán bánh kẹo gì chẳng, không có lý do để sử dụng cách mở bài này.

2. Một đoạn mở đầu hoàn toàn không cần thiết.

Trong bài viết này, em sẽ nói về đây kia, đây kia, đây kia...

Chúng ta nên tin tưởng rằng người đọc đủ thông minh để hiểu được bài viết nói về việc gì. Nói ra điều ấy trước sẽ không có kết quả. Mà nếu bài viết lại thật sự nói về một vấn đề khác, thì chúng ta quả nhiên là ngớ ngẩn rồi.

3. Một đoạn mở đầu không dẫn nhập vào đâu

Một hôm, đây kia, đây kia, đây kia...

Cách mở bài này hơi nhàm chán. Em cũng nên tránh những cách mở bài tương tự: “Ngày xưa...”, “Năm ngoái...”, “Tuần vừa rồi...”, “Mấy ngày trước...”, v.v..

